

PAUL DINI, PAT CADIGAN
Őrült szerelem
 Fordította Sepsi László
 Kolibri
 Budapest, 2024

Kiss Tamás

Ilyen egy szerelem, ha nem túl nyerő

A DC-képregények egyik legismertebb gonoszát rendhagyó módon először a *Batman: A rajzfilmsorozathoz* készítette el Paul Dini és Bruce Timm, a többi hasonló kaliberű karakterhez képest nem is annyira régen, 1992-ben. Harley Quinn azóta több képregény-, illetve animációs sorozatot és élőszereplős filmet is kapott. Az *Őrült szerelem* volt az első képregényes megjelenése, és a két legrangosabb képregényes elismerést, az Eisner-, valamint a Harvey-díjat is megnyerte a mű. Ennek a könyvadaptációja az *Őrült szerelem* című regény, melyet Paul Dini Pat Cadigannal közösen írt.

A korábban magyarul megjelent DC-regények többségéhez hasonlóan (*Lois Lane: Veszélyes játék*, valamint a *DC-Legendák* című sorozatból a *Macskanő – Lélektolvaj*, a *Wonder Woman – A háborúhozó*, a *Batman – Az éjszaka rémei* és a *Superman – Reménysugár*) ez is egy önmagában érthető, kerek eredettörténet. A címadás hasonlít a *Lois Lane: Veszélyes játék*hoz, ahol szintén ki van írva a borítóra a főszereplő neve (Lois Lane, Harley Quinn), aki egy ismert karakter (Superman, Joker) női párja, a cím pedig egy kétszavas közhely (veszélyes játék, örült szerelem). A *Gyilkos tréfa* című regényre pedig abban hasonlít a tárgyalt kötet, hogy mindkettő egy kritikailag elismert Batman-képregény alapján készült.

A regényváltozat magyarul 2024 szeptemberében jelent meg a Kolibri Kiadónál annak a Sepsi Lászlónak a fordításában, aki a képregényváltozatot is fordította. A regény egy egymástól teljesen különböző, különböző szerzők által írt, háromkötetes sorozat része. Csak a borítógrafika közös, illetve az, hogy a három legismertebb Batman-képregény történetét dolgozzák fel – az egyes részek ezekről kapták a címüket. Az első a 2023-ban megjelent *Gyilkos tréfa* volt, és a *Baglyok bírósága* lesz a harmadik, amelynek magyar megjelenése azért is valószínű, mert könnyen lehet, hogy a 2027-ben érkező *The Batman Part II.* című mozifilm antagonistája is az azonos nevű bűnszervezet lesz.

Az *Őrült szerelem* borítóján Harleen Quinzel és Harley Quinn látható, egy tépésszerű effektnek hála egymásra montírozódik a sminkelt és a smink nélküli félprofil. Egyetlen személy két alteregójáról van szó, a regény kulcsmotívuma pedig az, hogy miként változik át a főszereplő egyikből a másikba. Dr. Harleen Quinzel fiatal pszichiáter, aki nemrég végzett az egyetemen, és az Arkham Elmegyógyintézetben gyakornokoskodik. A Harley Quinn nevet az egyik ápolójától, Jokertől kapja – ezzel születik meg Dr. Harleen Quinzel bűnöző alteregója –, és hasonlít a harlekin szóra, mely egy olasz komikus szolgafigurát takar. A kockás jelmezű harlekin fürge és ravasz, aki általában megghiúsítja gazdája terveit, miközben szellemesen és találékonyan üldözi a szerelmét. Harley Quinn karaktere ennek a figurának az újragondolása bűnözőként. Azonban ez nem egy Dr. Jekyll és Mr. Hyde jellegű tudathasadásos állapot. Amíg Joker nincs rá hatással, addig a főszereplő Harleen Quinzel néven él tisztességes életet, aztán amikor a bűn útjára lép, felveszi a jelmezt és a Harley Quinn nevet. Harleen a társadalom elvárásainak megfelelni akaró én, Harley a korlátok nélküli. „Az ízig-vérig profi Harleen Quinzelnek meg sem fordult a fejében, hogy valami nem helyénvalót tegyen. A ravasz Harley Quinn-nek viszont nem voltak ilyen gátlásai, és bármikor ujjat húzott a fennálló renddel egy jó nevetésért cserébe – ez látszott a szeme csillogásán” (203). A könyv utal rá, hogy a körülötte lévő embereket Harleen nem is képes megtéveszteni, felismerik őt jelmezben. Esetében tehát a maskara nem a személyazonosság eltitkolását szolgálja, inkább az önkifejezés eszköze.

Mint azt a borító és a fülszöveg is sejteti, egy Batman-történettel állunk szemben. Azonban Batman a lehető legminimálisabb szerepet kapta a regényben. A 270. oldalig többnyire Harleen Quinzel szemén keresztül látjuk őt, és azt tudjuk meg, hogy mit gondol, illetve hogyan

beszél róla a nő. Így negatív színben tűnik fel, a főszereplő szerint elvégre ő is ugyanolyan bűnöző, mint akiket elkap, hiszen maszk mögé bújik és rendszeresen verekszik, következésképpen a rendőrség kettős mércét alkalmaz, mert őt hagyja szabadon garázdálkodni. „Lehet, hogy a rendőrség áldását adta Batmanre – még a főkapitány is támogatta –, de ez a törvény betűjén nem változtat. Batman egy bűnöző, akit azért nem csuknak le, mert más bűnözőket vegzál” (133). Ez a megközelítés a teljes szuperhős-mítosznak tart tükröt, és felveti, hogy bár a képregényekben ezt természetesnek vesszük, a valóságban vajon meddig túrná meg a társadalom ezt a fajta önbíráskodást?

A szuperhősmitosz ilyenét újraértelmezése 1985-ben kezdődött olyan képregényekkel, mint a *Watchmen* és *A sötét lovag visszatér* – ezekkel a kiadványokkal indult a médium máig tartó modern korszaka. A szuperhősök szerepét megkérdőjelező művek manapság is népszerűek, ha pedig a *Legyőzhetetlenre* és a *Fiúkra* gondolunk, láthatjuk, hogy ezek a témák a mozgóképes adaptációikban is megjelennek.

A Denevérember aktívan csak az *Őrült szerelem* 26-29. fejezetében szerepel, és mindössze a 28. fejezet felében érvényesül az ő szemszöge. A bűnüldöző ilyesfajta kihagyása azért nem zavaró, mert a középpontban Harleen Quinzel története áll, és egyetlen szálon fut a cselekmény. Ebből következően a regény karakterközpontú, illetve a főszereplőn keresztül egy, a címben megjelölt problémáról szól. Az örült szerelem fogalmát a képregényváltozat előszavában így fogalmazzák meg: „Az örült szerelem az, amikor olyan szenvedélyesen beleszeretsz valakibe (főleg olyanba, akibe nem kellene), hogy az mindennél fontosabb lesz a világnak”,¹ de ez az érzés viszonzatlan marad.

A könyv érdeme, hogy bemutatja a főszereplő addig kevésbé ismert múltját és a családját. Korábban a rajzfilmsorozatban már láttuk Harleent fiatal felnőttként, sőt több alternatív történetben is megjelent, de a szüleit és a gyerekkora egy részét ez a regény mutatja be részletesen, ennek pedig jelentősége is lesz a regény legvégéig, amikor a saját erejéből (szülők és társak segítsége nélkül) véres bosszút áll a hétéves korában rátámadó Bruno Delvecchión, aki az anyját meg akarta ölni, őt pedig el akarta adni egy pedofilnak.

Van egy apró, de fontos módosítás a múltjában. A képregényben Batman nézi meg az aktáit, röviden összefoglalva az előéletét, a regény

1 Bruce TIMM, Paul DINI, *Batman – Örült szerelem és más történetek*, ford. SEPSI László, Fumax, Budapest, 2022, 6.

viszont, ahogyan szinte mindent, ezt is Harley Quinn szemszögéből, lineárisan mutatja be hétéves korától néhány időugrással. A képregeny félreérthetetlenül utal arra, hogy Harleen Quinzel az egyetemen lefeküdt a tanáraival, míg a regényben szorgalmas tanulás árán szerzi meg a pszichiáteri végzettségét. Ez felveti a mások feletti ítélkezés látásmódját, hiszen Batman egyfelől már felnőtt korában ismerte meg a főszereplőt, így a fiatalságáról nem lehet személyes tapasztalata, másfelől egymás ellenségei, a nemezisést pedig az ember hajlamos elítélni azért, hogy a saját álláspontját igazolja.

A regény arról is szól, hogy mennyire meghatározók lehetnek egy ember életében a gyermekkori traumák. Harleen múltjának fontos szerepe van abban, hogy miért alakul ki nála beteges ellenállás a hatalommal (a főnöke vagy a gazdagok) és a hatóságokkal (a rendőrség vagy Batman) szemben. Az apja, Simlis Nick Quinzel bűnöző volt, és amikor hétéves korában a Coney Island-i vidámparkban szórakoztak, a rendőrök bevitték, majd az őrsön tartották őket egész éjszaka. Harleennek ez volt az első tapasztalata az egyenruhásokról, ami aztán egész életében meghatározta a hozzájuk fűződő viszonyát. Noha a zsaruk helyesen jártak el, mivel egy rablásban gyanúsított személyt hallgattak ki, Harleen szemszögéből ártottak neki és az apjának. Harleen empatikus a nehéz sorsúakkal, mert ő is rossz környezetből származik. Éppen ezt fogja kihasználni Joker.

A család és a múlt bemutatása azt is világossá teszi, hogy a Jokerrel való találkozás csak az utolsó állomás volt Harleen Quinzel bűnözővé válásának hosszú útján, melyre már hétéves korában rálépett, sőt, apai „örökségként” még annál is korábban. A többre hivatott, orvosit végzett anyja, Sharon is egy bűnözőbe szeretett bele, ahogyan felnőve Harleent is Joker csábítja el, akaratlanul is követve a szülei által állított példát. A gyerekkori otthonát egyébként börtönként írja le, ahonnan 18 év után szabadul, amikor tornászként szerzett sportosztóndíjjal felveszik a Gothami Egyetemre.

Hat fejezetben ismerjük meg az előéletét addig, amíg elkezd pszichiáterként az Arkham Elmegyógyintézetben dolgozni. A könyv legnagyobb része (a 7.-től a 23. fejezetig) a semmi közepén épült Arkham Elmegyógyintézetben játszódik, ahol szigorúbbak az intézkedések, mint egy kórházban vagy börtönben, mivel az ápoltak menthetetlenül sérültek. Ez és a főszereplő foglalkozása indokolja, hogy a szöveg néha kitér orvosi témákra.

A 2018-ban íródott adaptációnak harminc év előnye van az eredeti, kilencvenes évekbeli történettel szemben, mert a szerzők és az olvasók már ismerik a folytatást, miszerint Harley Quinn kilép Joker árnyékából, megszabadul a toxikus kapcsolatuktól, majd összejön Méregcsókkal. A Méregcsókkal való későbbi kapcsolatára a könyv abban a jelenetben utal, amikor Harleen Quinzel első saját projektjeként csoportterápiát tart négy női betegnek az Arkhamban (Méregcsók, Április Bolondja, Szarka és Marie Louise Dahl). Azonban a kibontakozó kapcsolat véleményem szerint elhanyagolt szál.

Ugyancsak szembetűnő különbség a képregényhez képest a modernizálás. Ez egyrészt a technológiai fejlettségben érhető tetten: a könyvben már megjelenik a közösségi média, olvasunk okostelefonról és tabletekről, míg a képregény keletkezésekor ezek még nem léteztek. Másrészt érintőlegesen megjelenik a regényben a genderkérdés is. Bár a Johns Hopkins Egyetem 1969-es *Transsexualism and Sex Reassignment* című könyve az első orvosi tankönyv a transzneműségről, a kilencvenes években ez még nem foglalkoztatta a médiát annyira, mint a 2010-es évektől kezdődően.

Essen szó Quinn szerelméről is. Joker az olyan emberek példája, akiken azért nem lehet segíteni, mert nem akarják. Roppant manipulatív. Egy humoristához hasonlítják, mert mindenkinek olyan hamis történetet mond a múltjáról, amelyet az illető hallani szeretne. Olyannyira, hogy senki sem ismeri a valódi nevét és az életkorát. A könyv azt állítja, már annyit hazudozott, hogy ő maga sem tudja, mi az igazság. Ezt a regény azzal tetézi, hogy csak egyszer mutatja Joker szemszögéből a történéseket, mindössze két oldalon keresztül.

Fontos elem még a címben is megjelölt téma, Harley és Joker örült szerelme. Ez egy toxikus kapcsolat, amelyben a férfi nem tekint egyenlő félként a nőre, ezért utóbbi alárendeli magát neki, amíg rá nem jön, hogy minden alkalmazkodási kísérlete ellenére sem illenek össze. Ennek az adja az iróniáját, hogy éppen egy pszichiáter a szenvedő fél, akinek ezt a jelenséget ismernie, sőt gyógyítania kellene. Úgy fest, az örült szerelem tényleg elveszi az ember eszét.

A könyv jócskán kibővíti a füzet történetét, hiszen az alapanyag csak 64, míg az adaptáció 330 oldalas. Ezt a szerzők kétféle módon teszik. Egyrészt rengeteg (nagyjából 250 oldalnyi) előzményt ismerünk meg, melynek egy része valóban fontos (így Quinzel fiatalkorának bemutatása), más része (mint például a női betegek csoportterápiája)

viszont inkább helykitöltésnek érződik. Másfelől részletezik a történeteket: bőven bemutatják, miként szeretett bele Harleen Jokerbe, hiszen a képregényhez és az animációs változathoz képest a regényben sokkal több lehetőség van kibontani ezt a momentumot.

A könyv folytatja azt az utat, amin a *Gyilkos tréfa* elindult, és ezúttal a kiegészítés legalább olyan érdekes, mint az adaptált szakasz. A magyar változat nemcsak hűen követi a kiindulásául szolgáló képregény korábban megjelent fordítását, hanem még arra is odafigyelt a kiadó, hogy ugyanaz a személy fordítsa, illetve az elírásokból és félregépelésekből is kevesebb van, mint az előző részben.